

തഖ്ലീദ് ഉപേക്ഷിക്കുക; പ്രമാണങ്ങളിലേക്ക് മടങ്ങുക

ശാഫി സ്വലാഹി ചങ്ങലീരി

മദ്ഹബ്ബ് എന്നു കേൾക്കുമ്പോൾ നമ്മുടെ മനസ്സിൽ തെളിയുന്ന ചിത്രം തഖ്ലീദിന്റേതാണ്. അഥവാ അന്ധമായ അനുകരണത്തിന്റേത്. തെളിവുകളും ന്യായങ്ങളും നോക്കാതെ മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകളെ അന്ധമായി പിൻപറ്റൽ നിർബന്ധമാണെന്നല്ലോ നിയമം! (ഇക്കാര്യം വിശദമായി ആമുഖത്തിൽ നാം വിശദീകരിച്ചത് മാനുവായനക്കാർ ശ്രദ്ധിച്ചുവല്ലോ) ഇപ്പോൾ മദ്ഹബിലെ പണ്ഡിതന്മാരെയും പണ്ഡിതന്മാരാണെന്ന് പറയുന്ന മുസ്‌ല്യാക്കന്മാരെയും തഖ്ലീദ് ചെയ്യണമെന്നാണ് നിയമം.

എന്നാൽ ഇസ്‌ലാമിൽ അങ്ങനെ ഒരു നിയമമില്ലെന്ന് നാം അറിഞ്ഞു. പിന്നെ മദ്ഹബിലോ? യഥാർത്ഥത്തിൽ അതിലുമില്ല. പിന്നെ ഉണ്ടായത് മദ്ഹബിലെ പിൻക്കാലക്കാരായ ചില അനുയായികളുടെ ചില താൽപര്യങ്ങൾ വഴിയാണ്. മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകളാരും അതിനുത്തരവാദികളല്ല. അവരാരും തങ്ങളെ അന്ധമായി തഖ്ലീദ് ചെയ്യണമെന്നോ ഞങ്ങൾ പറയുന്നതാണ് മതത്തിന്റെ അവസാന വാക്ക് എന്നോ പറഞ്ഞിട്ടില്ല. അവർ തങ്ങളുടെ മാനുഷികമായ ദുർബ്ബലതകളും തെളിവുകളുടെ പോരായ്മയും ശരിക്കും മനസ്സിലാക്കി അതിനനുസരിച്ച് പ്രതികരിച്ചവരാണ്. ഇക്കാര്യത്തിൽ എന്തുകൊണ്ടും എടുത്തു പറയാവുന്ന പ്രഖ്യാപനങ്ങളാണ് മഹാനായ ഇമാം ശാഫി ഈ(റ) നടത്തിയിട്ടുള്ളത്. അദ്ദേഹം തന്റെ അഭിപ്രായങ്ങൾ ക്രോഡീകരിച്ച പ്രസിദ്ധ പണ്ഡിതനായ ഇമാം മുസ്‌നിക്ക് നൽകിയ ഉപദേശം അദ്ദേഹം ക്രോഡീകരിച്ച 'മുഖ്തസർ മുസ്‌നീ'യുടെ ആദ്യ വരികളായി തന്നെ രേഖപ്പെടുത്തിയത് നോക്കൂ:

(മുഖ്തസർ മുസ്‌നീ പേജ്: 1)



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قال أبو إبراهيم إسحاق بن يحيى المزني رحمه الله اختصرت هذا الكتاب من علم محمد
ابن إدريس الشافعي رحمه الله ومن معنى قوله لأقربه على من أراه مع إعلاميه نبيه عن تقليده
وتقليد غيره لينظر فيه لدينه ويحتاط فيه لنفسه ، وبالله التوفيق .

باب الطهارة

(قال الشافعي) قال الله عز وجل « وأنزلنا من السماء ماء طهوراً » وروى عن رسول الله ﷺ
أنه قال في البحر « هو الطهور ماؤه الحل ميتته » .

അർത്ഥം: “ഈ ഗ്രന്ഥം ഞാൻ ചുരുക്കി എഴുതിയിട്ടുള്ളത് ഇമാം ശാഫിഇ(റ) യുടെ വിജ്ഞാനത്തിൽനിന്നും അദ്ദേഹം തന്റെ ഏറ്റവും അടുത്ത ശിഷ്യരോട് പറഞ്ഞ ആശയത്തിൽനിന്നുമാണ്. അവരുടെ വിജ്ഞാനം പഠിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നവൻ അദ്ദേഹത്തെയോ മറ്റു പണ്ഡിതന്മാരെയോ തഖ്ലീദ് ചെയ്യുന്നതിനെ അദ്ദേഹം വിരോധിച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന് അറിയിക്കുന്നതോടുകൂടിയുമാണ് (ഞാൻ ഇത് ക്രോഡീകരിച്ചെഴുതുന്നത്)” (മുഖ്തസർ മുസ്നി പേജ്:1)

ചിന്തിക്കുക! ഇതിൽപരം ഒരാൾക്കെന്താണ് പറയാനാവുക? അന്നത്തെ സൗകര്യവും നിലവാരമനുസരിച്ച് ആഴത്തിൽ അറിവുനോടിയ തന്റെ ശിഷ്യനോടുപോലും അദ്ദേഹം ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു വെങ്കിൽ പിൻകാലത്ത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിൽ മദ്ഹബുണ്ടാക്കി അത് അന്ധമായി തഖ്ലീദ് ചെയ്യണമെന്നും അത് ചെയ്യാത്തവർ ഇസ്ലാമിൽ നിന്ന് പുറത്തുപോയവരാണെന്നും, അവർ പിഴച്ചവരും പിഴപ്പിക്കുന്നവരുമാണെന്നും പുലമ്പുമ്പോൾ അവർ എത്ര വലിയ അപരാധമാണ് ഇസ്ലാമിനോടും ആ മഹാനോടും ചെയ്യുന്നത്!

അദ്ദേഹം, തന്നെ തഖ്ലീദ് ചെയ്യരുതെന്നു മാത്രമല്ല പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്. ഇസ്ലാമിന്റെ മൂല പ്രമാണങ്ങളായ വിശുദ്ധ ഖുർആനിലേക്കും തിരു സുന്നത്തിലേക്കും മടങ്ങണമെന്ന് പ്രത്യേകം കൽപിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ തന്നെ ചില വരികൾ കാണുക:

[അർരിസാല പേജ്: 109]



- 109 -

اتِّبَاعَ أَمْرِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ : دَلِيلٌ عَلَى أَنْ سُنَّةَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِنَّمَا قُبِلَتْ عَنِ اللَّهِ ، فَمَنْ اتَّبَعَهَا فَبِكِتَابِ اللَّهِ تَبِعَهَا ﷻ ، وَلَا تَجِدُ خَيْرًا أَلْزَمَهُ اللَّهُ خَلْقَهُ نَعْمًا بَيْنَنَا : إِلَّا كِتَابَهُ ثُمَّ سُنَّةَ نَبِيِّهِ . فَإِذَا كَانَتِ السُّنَّةُ كَمَا وَصَفْتُ ، لَا شَيْئَ لَهَا مِنْ قَوْلِ خَلْقٍ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ - : لَمْ يَحْزَنْ أَنْ يَنْسَخَهَا إِلَّا مِثْلَهَا ، وَلَا مِثْلَ لَهَا غَيْرُ سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ، لِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَجْعَلْ لَأَدَمِيٍّ بَعْدَهُ مَا جَعَلَ لَهُ ، بَلْ قَرَضَ عَلَى خَلْقِهِ اتِّبَاعَهُ ، فَأَلْزَمَهُمْ ﷻ أَمْرَهُ ، فَالْخَلْقُ كُلُّهُمْ لَهُ تَبِعٌ ، وَلَا يَكُونُ لِلتَّابِعِ أَنْ يُخَالَفَ مَا قَرِضَ عَلَيْهِ اتِّبَاعَهُ ﷻ ، وَمَنْ وَجِبَ عَلَيْهِ اتِّبَاعُ سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لَمْ يَكُنْ لَهُ خِلَافُهَا ، وَلَمْ يَقُمْ مَقَامَ أَنْ يَنْسَخَ شَيْئًا مِنْهَا .

അർത്ഥം: “...സുന്നത്ത് അല്ലാഹുവിൽ നിന്ന് സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടത് തന്നെയാണ്. അതിനെ ഉപേക്ഷിച്ച് മറ്റാരുടെയും ചര്യയുടെ കൂടെ പോകാവതല്ല. നിരുപാധികമായി അനുസരിക്കുവാൻ, അല്ലാഹു അവന്റെ സൃഷ്ടികളുടെ മേൽ നിർബന്ധമാക്കിയിട്ടുള്ളത് അവന്റെ ഗ്രന്ഥത്തെയും നബി(ﷺ) യുടെ സുന്നത്തിനെയും മാത്രമാണ്.

അല്ലാഹുവിന്റെ കീതാബും പിന്നെ നബി(ﷺ) യുടെ സുന്നത്തുമല്ലാതെ മറ്റൊന്ന് പിൻപറ്റൽ, അല്ലാഹു അവന്റെ സൃഷ്ടികൾക്ക് നിർബന്ധമാക്കി എന്നതിന് സുവ്യക്തമായ ഒരു തെളിവും നമുക്ക് ലഭിക്കുകയില്ല. നബിചര്യയുടെ സ്ഥാനം ഞാൻ വിവരിച്ചതുപോലെ ആയതിനാൽ അല്ലാഹുവിന്റെ സൃഷ്ടികളിൽപെട്ട ഒരാളുടെ വാക്കുകളും അതിന് തുല്യമല്ല. ഒരു സുന്നത്തിനെ അതുപോലെയുള്ള മറ്റൊരു സുന്നത്തു കൊണ്ടല്ലാതെ മാറ്റം വരുത്തൽ അനുവദനീയമല്ല.

നബിചര്യക്ക് സമാനമായി നബി(ﷺ) യുടെ മറ്റൊരു സുന്നത്തല്ലാതെ ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ട് നബി(ﷺ) യുടെ ശേഷമുള്ള ഒരു മനുഷ്യനും, നബി(ﷺ)ക്ക് അല്ലാഹു നൽകിയ മാതൃകാ യോഗ്യത അവൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടുമില്ല. മാത്രമല്ല എല്ലാ സൃഷ്ടികൾക്കും നബി(ﷺ)യെ പിൻപറ്റൽ നിർബന്ധമാക്കുകയാണ് അല്ലാഹു ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. അതിനാൽ എല്ലാ സൃഷ്ടികളും നബി(ﷺ)യെ അനുകരിക്കേണ്ടതുണ്ട്. നബി(ﷺ)യെ പിൻതുടരുന്ന ഒരാൾക്കും അനുകരിക്കൽ നിർബന്ധമാക്കപ്പെട്ട ഒരു കാര്യത്തിലും എതിർ ചെയ്യാൻ പാടില്ല. നബിചര്യ സ്വീകരിക്കൽ നിർബന്ധമായവൻ ഒരിക്കലും അതിന് എതിർ ചെയ്തുകൂടാ. സുന്നത്തിനെ ദുർബ്ബലമാക്കുന്ന അവസ്ഥയിൽ ഒരിക്കലും അവൻ നിന്നുകൂടാ." (അർരിസാല പേജ്: 109)

അദ്ദേഹം തന്നെ പറയുന്നു:

(അർരിസാല പേജ്: 198)



- 198 -

استدرك ما وصفت من فرض الله الأحكام ، وما يحرم⁽¹⁾ وما يحل⁽²⁾ ،
 وَيُدْخِل⁽³⁾ به فيه ويخرج⁽⁴⁾ منه ، ومواقف⁽⁵⁾ه ، وما سكت عنه سوى ذلك
 من أماله - قامت الحججة عليه بأن سنة رسول الله إذا قامت هذا المقام
 مع فرض الله في كتابه مرة أو أكثر : قامت كذلك أبداً .

٥٣٧ - واستدرك⁽¹⁾ أنه لا تخالف له سنة أبداً كتاب الله ،

وأن سنته ، وإن لم يكن فيها نص كتاب⁽²⁾ - : لازمة ، بما وصفت
 من هذا ، مع ما ذكرت سواه⁽³⁾ ، مما فرض الله من طاعة رسوله .

٥٣٨ - ووجب عليه أن يعلم أن الله لم يجعل هذا مخلوق غير

رسوله .

٥٣٩ - وأن يجعل قول كل أحد وفعله أبداً : تبعاً لكتاب الله

ثم سنة رسوله .

٥٤٠ - وأن يعلم أن طالما إن روى عنه قول⁽⁴⁾ يخالف فيه شيئاً

അർത്ഥം: “നബി(ﷺ)യുടെ സുന്നത്ത് ഒരിക്കലും ഖുർആനിനോട് എതിരാവുകയില്ല എന്നതിന് തെളിവാണ്:- നബി(ﷺ)യുടെ ഏതെങ്കിലും ഒരു സുന്നത്തിന് ഖുർആനിൽ പ്രത്യേകവും വ്യക്തവുമായ ഒരു വചനം കണ്ടില്ലെങ്കിലും ആ സുന്നത്തും പിൻപറ്റൽ നിർബന്ധമാണെന്നതിന് ഞാൻ വിവരിച്ചുകഴിഞ്ഞതും അല്ലാത്തതുമായ ഖുർആൻ വചനങ്ങളിൽ റസൂലിനെ അനുസരിക്കൽ (കീഴിപ്പടലും പിന്തുടരലും) അല്ലാഹു നിർബന്ധമാക്കിയതിനാൽ ഈ പ്രത്യേക സുന്നത്തിലും നബി(ﷺ)യെ അനുസരിക്കൽ നിർബന്ധമാക്കിയിട്ടുണ്ട് എന്നാണ്.

റസൂൽ(ﷺ) അല്ലാത്ത ഒരു സൃഷ്ടിക്കും ഈ നിരുപാധികമായ അനുസരണം അല്ലാഹു നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ലെന്ന് അവൻ വിശ്വസിക്കൽ നിർബന്ധമാണ്. എത്ര വലിയവനാണെങ്കിലും അവരുടെയെല്ലാം വാക്കും പ്രവൃത്തിയും അല്ലാഹുവിന്റെ കിതാബിനോടും റസൂലിന്റെ ചര്യയോടും അനുസരിച്ചുകൊണ്ടാവണം എന്ന് അവൻ വിശ്വസിക്കണം.

നബി(ﷺ) ചര്യയാക്കിയ സുന്നത്തിന് എതിരായി ഏതൊരു മഹാ പണ്ഡിതന്റെയും അഭിപ്രായം റിപ്പോർട്ടായി ലഭിച്ചാൽ അദ്ദേഹം നബിചര്യ അറിഞ്ഞിരുന്നവെങ്കിൽ അതിന് എതിരാവുകയില്ലെന്നും സുന്നത്തിലേക്ക് മടങ്ങുമായിരുന്നു എന്നും മടങ്ങാതിരിക്കൽ അദ്ദേഹത്തിന് അനുവദിക്കപ്പെട്ടതല്ലെന്നും അവൻ വിശ്വസിക്കണം.” (അർശി സാല പേജ്: 198)

അദ്ദേഹം പീണ്ടും പറയുന്നു:

(അർശിസാല പേജ്: 110)



-- 110 --

مكاتها الكعبة. « وكل منسوخ في كتاب سنة هكذا »⁽¹⁾

. ٣٢٩ - « فإن قال قائل هل تُنسخ السنة بالقرآن ؟ »

. ٣٣٠ - قيل : لو نُسخَت السنة بالقرآن كانت للنبي فيه سنة⁽²⁾

تبين أن سنته الأولى منسوخة بسنته الآخرة⁽³⁾ ، حتى تقوم الحجة على الناس ، بأن الشيء يُنسخُ بمثله .

ثم أقول : فينظر القائلون ، ويتأملوا ما يقول الامام الشافعي ، وما يقم من الأمة على وجوب اتباع السنة ، وأنه « لا يكون قتال من يخالف ما فرض عليه اتباعه » وأن « من وجب عليه اتباع سنة رسول الله لم يكن له خلافا » ولم يعم مقام أن ينسخ شيئاً منها . وليفتبروا ما يقولون - في اعتذارهم عن مخالفة الأحاديث الصحاح تقليداً متبوعينهم - : إنه يجوز أن تكون هذه الأحاديث منسوخة أو معارضة بتبرها . وهذا الذي خشي الشافعي رضي الله عنه أن يكون ، وخشي آثاره في الطاء والعمامة ، إذ « لو جاز هذا خرجت عامة السنن من أيدي الناس » .

അർത്ഥം: “ഒരു സുന്നത്തിനെ ഖുർആൻ കൊണ്ട് മാറ്റാമോ? എന്ന് ഒരാൾ ചോദിച്ചാൽ, അതിനുള്ള മറുപടി: ഒരു സുന്നത്തിനെ ഖുർആൻ കൊണ്ട് മാറ്റപ്പെടുമ്പോൾ ഖുർആനിൽ തന്നെ ആദ്യത്തെ ചര്യ അവസാനത്തെ ചര്യകൊണ്ട് (രണ്ടാമത്തെ ചര്യകൊണ്ട്) മാറ്റപ്പെട്ടു എന്ന് വിവരിക്കുന്നതാണ്. അപ്പോഴാണ് ഒരു നിയമത്തെ അതുപോലത്തേതുകൊണ്ടു മാറ്റപ്പെടാവൂ എന്നതിന് മനുഷ്യർക്ക് തെളിവ് സ്ഥാപിതമാവുകയുള്ളൂ.

(ഓർക്കുക) മദ്ഹബിന്റെ ഇമാമുകളെയോ ശൈഖന്മാരെയോ സുന്നത്തിൽ നിന്ന് തെളിവില്ലാതെ അന്ധമായി അനുകരിക്കുന്നവർക്കെതിരിൽ ഇമാം ശാഫിഹു(റ) നിരത്തുന്ന തെളിവുകൾ ഗൗരവത്തിൽ കാണുക. (1) നബി(ﷺ)യെ പിൻപറ്റൽ നിർബന്ധമാണ്. (2) പിൻപറ്റുന്നവന് അത് അല്ലാഹു നിർബന്ധമാക്കിയതിനാൽ ഒരു കാര്യത്തിലും നബി(ﷺ)ക്ക് എതിർ ചെയ്തു കൂടാ. (3) സുന്നത്ത് അനുസരിക്കൽ നിർബന്ധമാക്കപ്പെട്ടവന് സുന്നത്തിന് എതിരായി പ്രവർത്തിച്ചുകൂടാ. (4) സുന്നത്തിന് മാറ്റം വരുത്തുന്ന ഒരു രംഗത്തും അവൻ പ്രവർത്തിച്ചുകൂടാ. (5) ഒരു ഇമാമിനെയോ ശൈഖിനെയോ അന്ധമായി അനുകരിച്ചതിനാൽ ഹദീസുകളെ തള്ളാൻ വേണ്ടി അദ്ദേഹത്തിന്റെ പക്കൽ അത് ദുർബ്ബലമാണെന്നോ അതിന് എതിരായി മറ്റു ഹദീസുകളുണ്ടെന്നോ ന്യായം പറയുന്നവർ ഉണ്ടായേക്കുമെന്ന് ഇമാം ശാഫിഹു(റ) ഭയന്നതുകൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹം ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്. ഇമാം ഭയന്ന അതേ കാര്യം അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുയായികൾ എന്ന് പറയുന്ന ഫണ്ഡിതരിലും സാധാരണക്കാരിലും ഉണ്ടായി എന്നത് സുന്നത്തിൽ നിന്ന് മിക്കതും അവർ ഉപേക്ഷിക്കാൻ കാരണമായി. (അർരിസാല ഇമാം അഹമ്മദ് മുഹമ്മദ് ശാകിറിന്റെ ശറഹ് സഹിതം. പേജ്: 110)

നോക്കൂ, നബി(ﷺ)യെ പിൻപറ്റേണ്ടതിന്റെയും അവിടുത്തെ ചര്യ അനുധാവനം ചെയ്യേണ്ടതിന്റെയും പ്രാധാന്യവും ഗൗരവവും എത്ര വ്യക്തമായാണ് ഇമാം ശാഫിഹു(റ) വിവരിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഇത്തരത്തിലുള്ള വേറെയും ദശക്കണക്കിന് ഉദ്ധരണികൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ‘രിസാല’യിൽ മാത്രം കാണാം.

മാത്രമല്ല, ഒരു വിഷയത്തിൽ നബി(ﷺ)യുടെ സുന്നത്ത് സ്ഥിരപ്പെട്ടു വന്നാൽ അതിന് വിരുദ്ധമായി ഒരാളുടെയും അഭിപ്രായത്തെ സ്വീകരിക്കാൻ പാടില്ലെന്ന് അദ്ദേഹം സഗൗരവം താക്കീത് ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എത്രത്തോളമെന്നാൽ സ്വഹാബികളുടെ വാക്കുകൾ പോലും! അദ്ദേഹം പറയുന്നത് കാണുക:

“നബി(ﷺ)യിൽ നിന്ന് ഒരു ഹദീസ് സ്ഥിരപ്പെട്ടാൽ മറ്റാരുടെയും അഭിപ്രായങ്ങൾ രേഖയല്ല, നബി(ﷺ)യുടെ സുന്നത്തിന് എതിരായി വന്നാൽ” (അൽ ഉമ്മ്: 7/178)

“നബി(ﷺ)യിൽ നിന്ന് ഹദീസ് നിവേദനം ചെയ്യപ്പെട്ടാൽ സ്വഹാബിമാരിൽ ഒരാളിൽ നിന്നും ആ ഹദീസിൽ പ്രസ്താവിച്ചത് ഉദ്ധരിക്കപ്പെടുന്നില്ലെങ്കിലും നബി(ﷺ)യുടെ ഹദീസുകൊണ്ടുതന്നെ മതിയാവുന്നതാണ്.” (അൽ ഉമ്മ്: 7/178)

“നബി(ﷺ)ക്ക് പുറമെ ആരുടെയും വാക്കുകളിൽ തെളിവില്ല. അവർ കൂടുതൽ ഉണ്ടായാലും.” (അൽ ഉമ്മ്: 5/74)

ഇങ്ങനെ വേറെയും എത്രയോ ഉദ്ധരണികൾ കാണാം. ചുരുക്കത്തിൽ ഇസ്ലാമിന്റെ അടിസ്ഥാന പ്രമാണങ്ങൾ പരിശുദ്ധ ഖുർആനും തിരുസുന്നത്തുമാണെന്നും തർക്കപ്രശ്നങ്ങൾക്ക് തീർപ്പ് കൽപ്പിക്കേണ്ടത് ആ രണ്ട് പ്രമാണങ്ങളിലേക്ക് മടക്കിക്കൊണ്ടായിരിക്കണമെന്നും, ഒരു വിഷയം അവയിൽ സ്ഥിരപ്പെട്ടതായി കണ്ടാൽ മറ്റാർ അതിന് എതിർ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ആപ്രമാണങ്ങളെ നിരാകരിക്കാൻ പാടില്ലെന്നും ആണയിട്ട് പഠിപ്പിക്കുകയാണ് മേൽ ഉദ്ധരണികളിലൂടെ ഇമാം ശാഫിഹു(റ) ചെയ്തിരിക്കുന്നത്.